

Marija Završnik

Osnovna šola Vranksko

PRVI PESNIŠKI POSKUSI IN VERBALNA NADARJENOST

NADARJENOST

Nadarjenost je značilnost neke osebe, ki jo ima le-ta od rojstva in je lahko dolgo latentna ali pa sploh nikoli odkrita. Obstajajo različne definicije nadarjenosti, različna pojmovanja nadarjenosti, oblike nadarjenosti, vrste inteligentnosti. Gardner (Marentič Požarnik, 2000) loči sedem inteligentnosti: logično-matematična (dobro sklepanje, razume matematične odnose), jezikovna (verbalna) (pesnik, govornik), prostorska (obvladuje tridimenzionalno načrtovanje), glasbena (melodije, ritmi so mu prirojeni), telesno-gibalna (obvladuje gibanje in šport), medosebna (vživljanje v druge mu je potreba in smisel), osebna (razume svoje notranje življenje).

Med nadarjenostmi je prav gotovo pomembna verbalna nadarjenost, ki se pojavlja kot specialna ali pa v sklopu splošne nadarjenosti genija. Literarna nadarjenost je miselna dejavnost, v kateri sodeluje spomin, reprodukcija (Blažič, 1992), inteligentnost in drugi dejavniki, otrok mora biti umetniško senzibilen in socialno občutljiv.

Za razvijanje literarne nadarjenosti je potrebna ustrežna motivacija. Včasih je dovolj ljubezen do književnosti, motiv za ustvarjanje so tudi literarni razpisi, sodelovanje na literarnem večeru ipd. Zelo pomembno je, da učitelj omogoči literarno raziskovanje oziroma tak pouk književnosti, v katerem bodo verbalno nadarjeni učenci imeli možnost razviti svojo sposobnost.

Izredno pomembno je kreativno branje in kritično branje. Nadarjeni otrok ne samo, da posnema učitelja v kreativnosti, mnogokrat ga prekaša, je ustvarjalnejši. Ustvarjalnost je v bistvu sposobnost divergentnega (odprtega) mišljenja. Literarne nadarjenosti se ne da naučiti, nadarjeni otrok pa jo hitro pokaže ob odprtih tekstih in odprtih vprašanjih. V predšolskem obdobju razvija otrok literarno nadarjenost prek igre, kasneje prek učitelja, literarnih besedil, se identificira z junaki, poustvarja, samostojno ustvarja svoje umetnine.

Za verbalno nadarjene otroke je značilno, da se jim govor nenavadno hitro razvije. Tako že v predšolskem obdobju srečamo otroke, ki ne le dobro razumejo besedilo, primerno za višjo starost, temveč besede tudi aktivno uporabljajo. Na urah pravljic v vrtcu se mi vedno zgodi, da ostanejo po prebrani

pravljici še vsaj trije, štirje otroci, ki bi o pravljici »razpravljali« v nedogled. Presenetljiv je njihov besedni zaklad, razumevanje besedila, aktivna raba besedišča iz besedila in nezavedna raba sinonimov. Radi se igrajo z novimi besedami. Ti otroci imajo nenavadno dober spomin za obnavljanje književnih dogodkov. Včasih je ravno njihov dober spomin obremenjujoč, saj predvsem v šolski dobi v svoje spise, pesmi, zgodbe nezavedno vnašajo značilne stavčne formulacije, ki dajejo občutek, da so »tekst plonkali«. Hitro prepoznajo književne osebe in razumejo ravnanje le-teh. Tudi književni čas dokaj hitro prepoznajo.

Prav zanimivo je, kako »vrtajo« z vprašanji, s katerimi so me nemalokrat spravili v neroden položaj tudi zelo majhni otroci, če se nisem zelo dobro pripravila na uro pravljic. Naj naštejemo nekatera od teh: *Zakaj ima Rdeča kapica babico ravno v gozdu? Zakaj je v pravljici ravno sedem kozličkov? Zakaj ne moremo videti kraljestva povodnega moža, ko se potapljamo?...*

Otroci zelo uživajo v humornih besedilih, ki jih radi sami dopolnjujejo. Imajo občutek za pripovedovanje šal, pa tudi sami si radi kaj izmislijo. Anekdote in šale radi preoblikujejo.

Branje poezije, iskanje rim, »kovanje« je verbalno nadarjenim otrokom skoraj bi lahko rekli prirojeno. Zanimivo je, da radi dopolnjujejo z manjkajočimi besedami znano pesem. Ponavadi najdejo svoj izraz.

Verbalno nadarjenih otrok ni težko naučiti nastopati, saj imajo neverjeten smisel za zvočnost in ritem besedila. Zelo radi tudi oblikujejo predstave. Za šolski radio vsak mesec izberejo temo, poiščejo ustrezna besedila (proza in poezijo). Včasih napravijo tudi anketo ali intervju s sošolci in radijska oddaja je tu. Sama sem kot mentorica le usmerjevalka, pomočnica, drugo delajo učenci sami.

Verbalno nadarjeni učenci imajo neverjetno sposobnost sporočanja večjega števila idej (fluentnost – lahkotnost). Tako izbiranje naslova za prebrano pesem, pravljico, zgodbo, preden so slišali pravi naslov, ni predstavljalo nikakršnega problema. Tako smo izbirali tudi naslov naše pesniške zbirke, ki je izšla po končani sobotni šoli. Izmed vsakdanjih naslovov so prav »štrleli« zanimivi naslovi. Izbrali smo naslov *Zmi(X)ajmo poezijo z našo domišljijo*.

MOJE IZKUŠNJE PRI DELU Z VERBALNO NADARJENIMI NA SOBOTNI ŠOLI

Vsako leto sem namenila nekaj pouka slovenskega jezika ustvarjalnemu pisanju. Učenci so se poizkusili v pisanju proze in prvih pesmi. Sama nisem nikoli napisala nobene pesmi, poezijo pa imam zelo rada, zato so mi bili prvi okorni verzi učencev zanimivi, privlačni, izzivalni. Navdušena sem bila nad sposobnostjo učencev, ki so preprosto temo znali prečiti v verze. Na plan so prišli skriti talenti, ki bi jih sicer verjetno nikoli ne opazila.

Pravi izziv mi je bila sobotna šola, na katero so se prijavili učenci, ki imajo radi jezik in poezijo. Poudariti moram, da nisem pričakovala veliko udeležencev, saj je učencev, ki imajo radi poezijo ali pa se že samostojno ukvarjajo z njo, zelo malo. Časa za globlje ustvarjanje je bilo malo (dvakrat po štiri ure).

V okvirnem načrtu sem želela približati učencem poezijo, jih navaditi na prebiranje le-te. Ob tem naj bi spoznali pesem kot obliko literarnega ustvarjanja, nekaj teorije, stilov pisanja, poglobili svoje znanje o vrstah književnih besedil. Poleg tega sem želela, da učenci začutijo moč pesniške besede, razvijajo svojo čustveno inteligenco in zaupanje v lastne sposobnosti ustvarjanja.

V sobotno šolo so prišli učenci, ki že sami ustvarjajo čudovite pesmi, pa tudi taki, ki tega še nikoli niso počeli. Pred začetkom so mi učenci zaupali, kaj bi radi izvedeli na teh urah. Vesela sem bila, saj so se njihove želje ujemale z mojim programom.

Ogled videoposnetkov srečanja s pesnikom Tonetom Pavčkom, ki so ga nekateri videli v živo na literarnem večeru v šoli, je učence dodatno motiviral. Učenci so iskali njegove pesmi, se z njimi igrali, jih preoblikovali, iskali so različne pesniške oblike, določali rimo, verz, iskali zanimive metafore ipd.

Ustvarjalno delo je potekalo ob »nevihti možgan«, s pomočjo katere smo želeli pridobiti čimveč idej za vsebino pesmi. Vsak učenec je izbral temo, ki ga je veselila. Po »nevihti možgan« smo »rimali« besede, ki so jih zapisovali. Iskali so čim bolj izvirne in nenavadne izraze.

Na drugi sobotni šoli so učenci brali svoje pesmi in pesmi na temo pomlad, ki so jih našli v šolski knjižnici. Opazovali so besedni in zvočni sloj.

Ugotovili so, da uporabljajo pesniki za isto temo podobno besedišče, ki pa se v postavitvi in posebnostih razlikuje. Zato se pesniki med seboj razlikujejo. Razlikuje pa se tudi oblika (sonet, balada ...) in pesnikova osebna vpletenost v pesem. Ob branju pesmi

so pripovedovali o tem, kako so izbirali snov, kako so »rimali«, kje so imeli težave itn. Izdali so tudi pesniško zbirko, ki so jo sami računalniško oblikovali.

O sobotni šoli so učenci izjavili: *veliko smeha* (Špela), *mного lepše od pouka* (Maja), *rada imam poezijo, zato sem prišla* (Jasmina), *ugotovila sem, da znam pisati pesmi* (Maja), *še drugo leto taka sobotna šola* (Andreja). Pa še razmišljanje v obliki pesmi Jasmine, najstarejše udeleženke sobotne šole:

BREZ NASLOVA

*Vse se z rojstvom prične.
Naj bodo živali, naj bodo ljudje.
Vsi enako zaživimo,
z rojstvom življenje dobimo.
V otroštvu vsi spoznamo,
kaj nam je vnaprej že dano.
Že zgodaj občutimo prve bolečine
in dobimo boleče spomine.*

*Naprej v življenju,
v večnem trpljenju
pač ni pravice,
je vse več krivice.
So tudi svetli trenutki,
ki pa izginejo kot izbrisani nečesa osnutki.
Izgubimo nam najdražje,
nekateri prestajajo muke vražje.
Nimajo nikogar, da bi ga objeli
in ničesar, da bi se v mrzlih zimah ogreli.*

*Bolezni nove svet napadajo
v mestih kriminalci vladajo.
Vse se s smrtjo konča,
končajo se trpljenja vsa.
Spokojno bomo počivali v miru,
izognili se večnemu prepiru.
Vendar nekega dne bomo vsi deležni odrešenja,
živeli srečno, brezskrbni bili in
na svetu ne bo več trpljenja.*

Jasmina Gržina, 14 let

LITERATURA

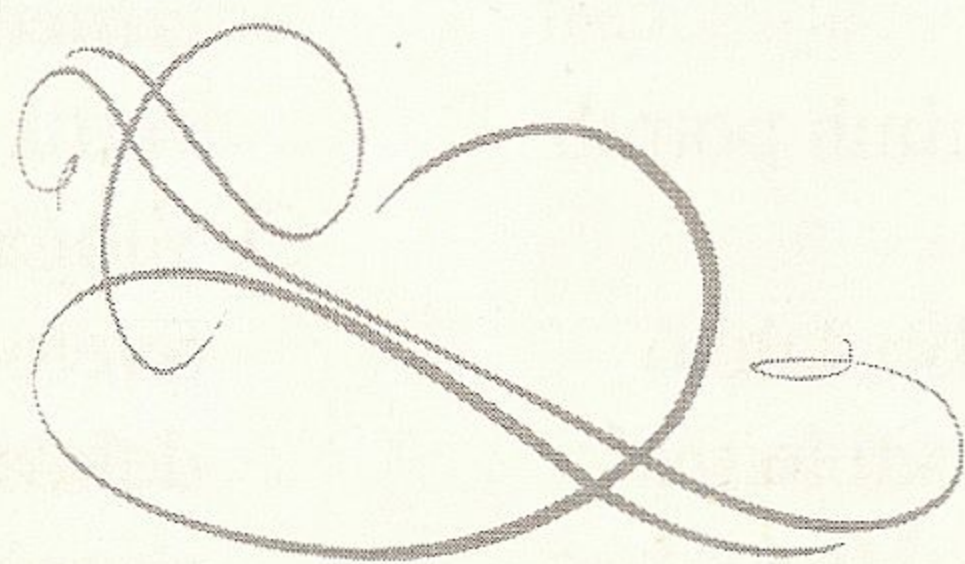
- Blažič, M.: *Kreativno pisanje*. ZRSS. Ljubljana, 1992.
Marentič - Požarnik, B.: *Psihologija učenja in pouka*. DZS. Ljubljana, 2000.

P o v z e t e k

Delo z verbalno nadarjenimi učenci je pomemben in zanimiv izziv za vsakega učitelja, ki ima rad otroke, ki razume njihovo različnost in v skladu z njo tudi postopa pri svojem delu. Verbalno nadarjenost učencev lahko učitelj odkrije in razvije pri pouku književnosti ali pa v okviru različnih dejavnosti, ki potekajo v šoli. Sama s takimi učenci delam v krožku in sobotni šoli, v kateri se učenci seznanjajo s poezijo priznanih slovenskih in tujih pesnikov in jo primerjajo s svojimi prvimi pesniškimi poskusi.

A b s t r a c t

Working with verbally talented children is an important and interesting challenge for every teacher who loves children, who understands diversity and who takes it into account in practice. Pupils' verbal talent may be recognised and developed during literature lessons or within various activities occurring at schools. The author herself works with these children in Saturday school as an extra-curricular activity. Pupils learn about poetry of famous Slovene and foreign poets. Besides, they can also compare it with their own attempts in writing poetry.

Mira Brinar - Huš

Osnovna šola Vransko

RAZUMEVANJE IN SVETOVANJE NADARJENIM UČENCEM

PROBLEMI IN TEŽAVE NADARJENIH

Najpogostejši problemi in težave nadarjenih otrok:

- Težave imajo v socialnih odnosih z vrstniki, kajti nadarjeni težko shajajo z otroki svoje starosti. Vrstniki jih ne razumejo, prav tako pa nadarjeni ne razumejo in ne sprejemajo načina ravnanja vrstnikov. Zdi se jim preveč otročji, včasih celo neumni. Nadarjeni ne prenesejo zbadanja na račun svoje bistrosti (piflar). Otroci jim nagajajo, če ves čas dobivajo petice, pa tudi takrat, če jih ne dobivajo. To lahko nadarjene vodi v socialno izolacijo, v prikrivanje svoje nadarjenosti in znanja.

- Pomanjkljiva motivacija za šolsko delo, slabe učne navade so naslednje področje težav nadarjenih. Pojavijo se zaradi dolgočasje pri pouku, zaradi njim didaktično in vsebinsko neprimerne načina poučevanja in učenja. Nadarjeni učenci težko prenašajo rutinske naloge, tekmovanja. Nekateri so pri učenju pravi individualisti in jih nikakor ni dobro siliti v skupinsko delo. Soočamo se pa tudi z nadarjenimi, ki so perfekcionisti. Ti so negotovi, na eni stvari delajo do konca, odlašajo z delom in ga šele na pritiske okolice končajo.
- Nadarjeni učenci imajo težave tudi pri izbiri